

Araştırma / Original article**İstanbul ili örnekleminde çocuk ve ergen cinsel istismarlarının karakteristik özellikleri**

Mazlum ÇÖPÜR,¹ Özden Şükran ÜNERİ,¹ Erkan AYDIN,² Mustafa Kayhan BAHALI,¹
Canan TANIDIR,¹ Hatice GÜNEŞ,¹ Ayten ERDOĞAN¹

ÖZET

Amaç: Ülkemizde cinsel istismara maruz kalmış çocuk ve ergenlerin klinik ve demografik özelliklerini inceleyen çalışma sayısı azdır. Bu çalışmada, adli makamlarca cinsel istismara uğradıkları gerekçesiyle kliniğimizden ruhsal durum muayenesi yapılarak adli rapor düzenlenmesi istenen çocuk ve ergenlerin sosyokültürel özelliklerinin ve uğradıkları istismarın özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bakırköy Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği'nde 2007-2010 yılları arasında adli değerlendirme-ye tabi tutulan 135 çocuk ve ergen cinsel istismar mağdurunun tıbbi ve adli dosyalarındaki bilgileri geriye dönük olarak incelenmiştir. Mağdurların demografik karakteristikleri (yaş, cinsiyet) ve istismarın karakteristik özellikleri (istismarcı-mağdur ilişkisi, istismarın türü, süresi) incelenmiştir. **Bulgular:** Çalışmamızda daha sık kız çocuklarının istismara maruz kaldığı (kız %80.7, erkek %19.3) belirlenmiştir. İstismarcıların %80.0'nın mağdur olan çocuk ve ergenin aile üyelerinden, akraba veya tanıdık kimselerden oluştuğu belirlenmiştir. İstismar türünün sıklıkla dokunma, okşama (%24.4) ve vajinal penetrasyon (%27.4) şeklinde olduğu, istismar yönteminin en sık zorlama (%51.1) ve kandırma olduğu (%29.6) belirlenmiştir. **Sonuç:** Bulgularımız, cinsel istismara maruz kalan çocuk ve ergenlerin çoğunun kızlardan oluştuğunu, istismar edenlerin çoğunun ise mağdur olan çocuk ve ergenin aile üyelerinden, akraba veya tanıdık kimselerden oluştuğunu göstermiştir. Cinsel istismara daha çok kız çocukların maruz kaldığı, yaş ilerledikçe bu oranın arttığı saptanmıştır. Türkiye'de küçük yaşlardan itibaren özellikle kız çocukları olmak üzere tüm çocukların cinsel istismar ile ilgili bilgilendirilmesi ve böyle bir istismara uğradıklarında yardım alabilecekleri merkezlerin oluşturulması önemlidir. (Anadolu Psikiyatri Derg 2012; 13:46-50)

Anahtar kelimeler: Çocuk, ergen, cinsel istismar.

Characteristic features of sexually abused children and adolescents in İstanbul sample**ABSTRACT**

Background: Population data on clinical and demographic characteristics of children who are sexually abused in Turkey is very limited. This paper aims to investigate the demographic and abuse characteristics of sexually abused children and adolescents who were referred for forensic examination to our child and adolescent psychiatry outpatient clinic. **Methods:** All of the 135 children and adolescents who were sexually abused and examined on request by the legal offices for the last year at the Bakırköy Mental Health Hospital, child and adolescent psychiatry department were included in the study. All written material including court files were analyzed retrospectively. Demographic (age, gender) and abuse characteristics of victims (relation of victim and perpetrator, type and duration of abuse) were evaluated. **Results:** The girls experienced more sexual abuse than boys (female 80.7%, male 19.3%). In 80.0%, the victim knew the suspected perpetrator well or he was a family member. Adolescents were more often abused more than once compared to the younger children. The sexual abuse events were mostly fondling (24.4%) and penetration of the vagina (27.4%). The

¹ Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İstanbul,

² Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Yazışma adresi / Address for correspondence:

Mazlum Çöpür, Bakırköy Ruh Sağlığı ve Hastalıkları EA Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İstanbul
E-mails: sidar1996@yahoo.com.tr

Geliş tarihi: 05.05.2011, Kabul tarihi: 26.07.2011

mostly used method was using force by perpetrators (51.1%), or deceiving (29.6%) during sexual abuse. **Conclusion:** Results suggest that girls experienced more sexual abuse than boys; adolescents were more often abused more than once compared to the younger children. It is important to educate all children and adolescents about sexual abuse and to make special centers for them to report the abuse and to get psychiatric support. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2012; 13:46-50)

Key words: child, adolescent, sexual abuse

GİRİŞ

Çocuğun cinsel istismarı (ÇCİ), ruh sağlığı üzerine kısa ve uzun dönem etkileri nedeniyle önemli bir kavramdır. ÇCİ rıza yaşının altında bulunan bir çocuğun, cinsel açıdan olgun bir yetişkinin cinsel doyumuna yol açacak bir eylem içerisinde yer alması veya bu duruma göz yumulması olarak tanımlanmaktadır.¹ Cinsel ilişki, cinsel ilişkiye teşebbüs, oral-genital temas, genitallerin doğrudan veya giysilerin üzerinden okşanması, teşhircilik, çocukların erişkin cinsel ilişkisine veya pornografiye maruz bırakılması, çocukların pornografisi veya fuhuş için kullanılması cinsel istismar kapsamında yer alan cinsel eylemlerdir.²

ÇCİ tüm dünyada hızla artan bir sorundur. 2006 yılında sadece ABD'de yaklaşık 80000 çocuk cinsel istismar kurbanı olmuştur.³ Anne-baba, üvey anne-baba, kardeş veya diğer akrabalar tarafından aile içinde meydana gelebileceği gibi; arkadaş, komşu, bakıcı, öğretmen veya bir yabancı tarafından ev dışında da meydana gelebilir.⁴ Kızlarda erkeklerden daha sık görüldüğü bilinmektedir.⁵ Finkelhor'un bir gözden geçirmesinde tüm dünya genelinde ÇCİ oranı kızlar için %20, erkekler için %10 olarak saptanmıştır.⁴ Ancak çocuğun olayı doğru anlayıp anlatması gibi birçok güçlüğün yanı sıra, toplumların bu konudaki tabulaşmış düşünceleri, istismarın neden olduğu utanç, suçluluk gibi tepkilerden dolayı bu konunun genellikle gizlendiği, bildirilen bu oranların gerçeği yansıtmada yetersiz olduğu düşünülmektedir. Yirmi cinsel istismar olgusundan sadece birinin bildirildiği tahmin edilmektedir.^{6,7} Ülkemizde ise çocuklara yönelik cinsel istismarın yaygınlığına ilişkin yeterli veri bulunmamaktadır.

Türkiye'de şimdiye kadar yapılan az sayıda araştırmada ÇCİ incelenmiştir.⁸⁻¹¹ Türkiye'de çocuk ve ergenlerin cinsel istismara uğramasını önleyici önlemler geliştirebilmek için cinsel istismar olgularının özelliklerini daha iyi belirleyebilmek amacıyla tacize uğrayan mağdur çocuk ve ergenlerle çok çeşitli bölgelerde sosyodemografik ve eylem özellikleri üzerine odaklanan araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada, adli makamlarca cinsel istismara uğradıkları gerekçesiyle kliniğimizden ruhsal durum muayene-

nesi yapılarak adli rapor düzenlenmesi istenen çocuk ve ergenlerin sosyokültürel özelliklerinin ve uğradıkları istismarın özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışmanın deseni ve örnekleme

Çalışma verileri Ocak 2008-Aralık 2010 arasında Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği'nde adli değerlendirmesi yapılan 135 çocuk ve ergen cinsel istismar mağdurunun dosyalarının geriye dönük olarak incelenmesi ile elde edilmiştir. Bu olgular, adli makamlarca cinsel istismara uğrama iddiası nedeniyle yapılan soruşturma aşamasında ruhsal durum muayenesi yapılarak çeşitli konularda bilirkişi görüşü istenilen olgulardır. Cinsel istismar edilen mağdurların demografik karakteristikleri (yaş, cinsiyet), istismarın karakteristik özellikleri (istismarcı-mağdur ilişkisi, istismarın türü, süresi) kaydedilmiştir. Aile bireyleri (ensest) olarak anne, baba, kardeş, amca, dayı, hala, teyze, dede, üvey anne/baba/kardeş; akraba olarak kuzen, enişte, kayınpeder, kayınvalide; tanıdık olarak çevrede yaşayan tanıdık kişiler; yabancı olarak tanınmayan kişiler alınmıştır.

İstatistiksel analiz

Elde edilen verilerin analizi SPSS (Statistical Package for Social Sciences, SPSS Inc., Chicago, IL) for Windows™ 11.5 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Gruplandırılmış verilerin karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanılmıştır. Ki-kare testi için gerektiğinde Fisher düzeltmesi uygulanmış ve p<0.05 değeri anlamlı olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Cinsel istismar öyküsü bulunan ve yaşları 3-18 arasında değişen toplam 135 çocuk ve ergen çalışmaya alınmıştır. Mağdurların ortalama yaşı 11.3±3.20 olarak bulunmuştur. Cinsel istismara maruz kalan on üç yaşın altındaki çocukların oranının %38.0 olduğu, 13-18 yaşları arasında cinsel istismara maruz kalan ergenlerin oranının

48 İstanbul ili örnekleminde çocuk ve ergen cinsel istismarlarının karakteristik özellikleri

Tablo 1. Olguların cinsiyet ve yaş grubuna göre dağılımları

Özellikler	Kategori	12 yaş ve altı Sayı	%	12 yaş ve üzeri Sayı	%	Toplam Sayı	%	p
Sayı		54	38.0	81	62.2	135	100.0	
Cinsiyet	Erkek	19	35.2	7	8.6	26	19.3	0.0001
	Kız	35	64.8	74	91.4	109	80.7	

Tablo 2. Cinsel istismar özelliklerin sayı ve % dağılımları ve yaş grupları ile ilişkileri

Özellikler	Kategori	12 yaş altı Sayı	%	12 yaş ve üzeri Sayı	%	Toplam Sayı	%	p
Cinsiyet	Erkek	19	35.2	7	8.6	26	19.3	0.0001
	Kız	35	64.8	74	91.4	109	80.7	
Eğitim	Gitmiyor	10	18.5	5	6.2	15	11.1	0.0001
	Anaokulu	2	3.7	1	1.2	3	2.2	
	İlkokul	29	53.7	9	11.1	38	28.1	
	Ortaokul	13	24.1	39	48.1	52	38.5	
	Lise	0	0	27	33.3	27	20.0	
	Yok	49	90.7	71	87.7	120	88.9	
İstismarın türü	Anal Penetrasyon	12	22.2	6	7.4	18	13.3	0.001
	Vaginal Penetrasyon	2	3.7	35	43.2	37	27.4	
	Dokunma-Okşama	18	33.3	15	18.5	33	24.4	
	Öpme	1	1.9	1	1.2	2	1.5	
	Cinsel Organ sürtünme	4	7.4	1	1.2	5	3.7	
	Oral Penetrasyon	0	0	1	1.2	1	0.7	
	Cinsel Organ Gösterme	3	5.6	0	0	3	2.2	
	Diğer	14	22.5	22	26.9	36	26.7	
İstismarın sayısı	Bir	41	75.9	39	48.1	80	59.3	0.001
	Birçok kez	13	24.1	42	51.9	55	40.7	
İstismarın ortaya çıkış şekli	Mağdur ifadesi	40	74.1	59	72.8	99	73.3	0.007
	Başkasının Görmesi	14	25.9	12	14.8	26	19.3	
	Gebelik	0	0	5	6.2	5	3.7	
	Mağdur ifadesi, başkasının görmesi	0	0	5	6.2	5	3.7	
İstismar eden sayısı	Bir	52	96.3	73	90.1	125	92.6	0.180
	Birden çok	2	3.7	8	9.9	10	7.4	
İstismar yöntemi	Zorla	29	53.7	40	49.4	69	51.1	0.001
	Kandırma	24	44.4	16	19.8	40	29.6	
	Kendi isteği ile	1	1.9	13	16.0	14	10.4	
	Zorla ve kandırma ile	0	0	3	3.7	3	2.2	
	Hepsi	0	0	1	1.2	1	0.7	
	Zorla ve kendi isteği ile	0	0	8	9.9	8	5.9	
İstismarcı yakınlığı	Aile bireyi	2	3.8	11	12.6	13	9.6	0.0001
	Akraba	12	22.2	2	2.5	14	10.4	
	Komşu tanıdık	20	37.0	57	70.4	77	57.0	
	Yabancı	20	37.0	7	8.6	27	20.0	
	Üvey baba	1	1.9	2	2.5	3	2.2	
	Diğer	0	0	4	4.9	4	1.9	

nın ise %62.0 olduğu saptanmıştır. En sık kız çocukları istismara maruz kalmış olup (% 80.7), 13 yaş üstü istismara uğrayan kızların oranı (%91.4) 13 yaş altına göre (%64.8) anlamlı **Anatolian Journal of Psychiatry 2012; 13:46-50**

düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0.001$) Tablo 1. Cinsel istismarda bulunanların %80.0'ının mağdur olan çocuk ve ergenin aile üyelerinden veya

tanıdık kimselerden oluştuğu saptanmıştır (Tablo 2). Aile bireyleri tarafından cinsel istismara uğrayanların genel sıklığı %9.6 olup bu oran çocuklarda %3.8, ergenlerde %13.6 olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Sadece bir kez istismara maruz kalanların oranı %59.3 iken, birden çok kez istismara uğrayanların oranı %40.7 olarak saptanmıştır. En sık kullanılan cinsel istismar türü vajinal penetrasyon (%27.4) ve dokunma-okşama (%24.4) olarak bulunmuştur. Vajinal penetrasyon 13 yaşından küçük çocuklarda %3.7 oranında bulunmuşken; 13 yaşından büyüklerde %43.2 oranında bulunmuştur. Dokunma-okşama 13 yaşından küçüklerde %33.3 oranında bulunmuşken, 13 yaşından büyüklerde %18.5 oranında bulunmuştur. Cinsel istismarda bulunanların çocuk ve ergenlere cinsel istismar yapabilmek için çocuk ve ergenlerde en sık zorlama (%51.1), ikinci sıklıkta ise kandırma yöntemini kullandıkları saptanmıştır (%29.6). İstismarın ortaya çıkması en sık mağdurun kendi ifadesiyle olmuşken (%73.3), ikinci sıklıkta birinin görmesi (%19.3) şeklinde olmuştur (Tablo 2).

TARTIŞMA

ÇCİ geçen yüz yıldan bu yana literatürde yer almaktadır. Bununla birlikte ÇCİ alanındaki çalışmaların çoğunun son 30 yılda yapıldığı görülmektedir. Yine de ÇCİ'nin epidemiyolojisi, istismara uğramış çocukların sosyodemografik ve klinik özellikleri, izlenmesi ve sağaltımı üzerine yapılan çalışma sayısı azdır.

Bu çalışmada, istismara maruz kalan çocuk ve ergenlerin çoğunun kızlardan oluştuğu, yaşın artmasıyla birlikte vajinal penetrasyon şeklindeki istismar oranının arttığı gösterilmiştir. İstismar edenlerin çoğunun mağdur olan çocuk ve ergenin aile üyelerinden, akraba veya tanıdık kimselerden oluştuğu saptanmıştır.

Ülkemizde yapılan çalışmalarda istismarların %66.3-78.0'ının aile bireyleri veya akrabalar tarafından gerçekleştirildiği gösterilmiştir.^{9,12} Literatür verilerine göre, çocukların cinsel istismarında istismarda bulunanların %60-85'inin akrabalar, öğretmenler, komşular, otorite figürleri gibi çocuğun bildiği ve güvendiği kişiler olduğu saptanmıştır.¹³⁻¹⁶ Çalışmamızda da, cinsel istismarın %80'inin aile bireyleri veya akraba ve tanıdıklar tarafından gerçekleştirildiği saptanmıştır.

Çalışmamızda, cinsel istismarda bulunanların %9.6'sının aile bireylerinden biri olduğu, bu oranın 13-18 yaş arası ergenlerin istismarında daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aile bireylerinden

biri tarafından istismara uğrama oranının 13-18 yaşları arası ergenlerin istismarında daha yüksek olduğu bulgusu Erdoğan ve ark.nın bulguları ile paraleldir.¹² Aile bireyleri tarafından cinsel istismara uğrama oranı, 1997 yılında İzmir ilinde tedavi kurumlarına getirilen çocuklar arasında %38.0 olarak bildirilmiştir.¹⁷ Çalışmamızda aile bireyleri tarafından taciz edilme oranı daha düşük olarak bulunmuştur. Bu fark, bizim çalışmamızda örneklemimizin sadece adli makamlara yansımış cinsel istismar olgularından oluşması ile ilgili olabilir. Ülkemizin çeşitli bölgeleri arasında aile içi ve dışında cinsel istismar yaygınlığını değerlendirebilmek için ek araştırmalara gereksinme duyulmaktadır.

Çocukların yaşı arttıkça, cinsel istismara maruz kalma oranının arttığı belirtilmektedir.¹⁸ Bu bulgularla uyumlu olarak, çalışmamız verilerinde cinsel istismara maruz kalan ergenlerin oranının çocuklardan fazla olduğu gözlenmiştir. Literatürde çocuklarda cinsel istismara maruz kalma oranının kızlarda erkeklere göre 2.5-3 kat daha fazla olduğu bildirilmektedir.² Biz de cinsel istismara uğrayanların çoğunun kız olduğunu saptadık. Gelişmiş ülkelerdeki ve ülkemizdeki sonuçlarla uyumlu olarak çalışmamızda 13 yaşından küçük olan ve cinsel istismara maruz kalan çocuklarda kızların erkeklere oranı fazla iken,¹⁹⁻²³ 13 yaşından büyük olan ergenlerde kızların oranının erkeklere göre daha belirgin biçimde fazla olduğu gözlenmiştir.

Çalışmamızda cinsel istismarda bulunanların en sık kullandıkları istismar yönteminin çocuklarda ve ergenlerde zorlama (%51.1) ve kandırma (%29.6) olduğu saptanmıştır. Hem çocuklara, hem de ergenlere cinsel istismarda bulunanların bu cinsel eylemler için genellikle fiziksel güç kullandığı, az bir kısmının sadece evlenme vaadi, bir şey gösterme, bir şey verme ve flört görüntüsü gibi manipulasyon ve desensitizasyon yöntemleri uyguladıkları belirlenmiştir. Buna karşılık pedofili hastalarının cinsel eylemler için genellikle zor kullanmadıkları, aksine önce masum dokunma sonra uygunsuz dokunma, açık resimler gösterme, porno izletme gibi birçok fiziksel manipulasyon ve desensitizasyon yöntemi uyguladıkları gösterilmiştir.^{14,16} Bizim çalışmamızda zorlamanın daha sık bir yöntem olarak kullanılması, cinsel istismar olayının sadece istismarcının pedofilik eğilimlerinden kaynaklanmadığını, başka etkenlerin de cinsel istismar olayında rol oynadığını göstermektedir. Türkiye'de geleneksel ve dinsel özellikler nedeniyle cinsel yaşantının kısıtlanması, cinsel dürtülerin hoş karşılanmaması nedeniyle cinsel dürtülerin aşırı bastırılmaya çalışılması, küçük yaşta evlili-

ğin normal kabul edildiği bölgelerde ergenlerin cinsel nesne olarak görülme olasılığının artması gibi etkenler etkili olabilir.

ÇCİ ile ilgili çalışmalar birçok farklı desen ve yöntem içerebilir. Bizim çalışmamızın en önemli özelliği adli kurumlar aracılığıyla başvuran olguları içermesidir. Bu nedenle burada aktarılan veriler genel bir cinsel istismar profilinden çok, adli olgu profilini yansıtmaktadır; sonuçlar genellenemez. Ülkemizde bu konu ile ilgili farklı örneklemlerle yapılacak çok sayıda çalışmaya gerksinme vardır.

Bulgularımız, istismara maruz kalan çocuk ve ergenlerin çoğunun kızlardan oluştuğu, yaşın artmasıyla birlikte vajinal penetrasyon şeklindeki istismar oranının arttığı, istismar edenlerin çoğu-

nun mağdur olan çocuk ve ergenin aile üyelerinden, akraba veya tanıdık kimselerden oluştuğu, cinsel istismara daha çok kız çocukların maruz kaldığı, yaş ilerledikçe bu oranın arttığı saptanmıştır. Türkiye’de çocuk ve ergenlerin cinsel istismara uğramasını önleyici önlemler geliştirebilmek için cinsel istismar olgularının özelliklerini daha iyi belirleyebilmek amacıyla tacize uğrayan mağdur çocuk ve ergenlerle çok çeşitli bölgelerde sosyodemografik ve eylem özellikleri üzerine odaklanan araştırmalara gerek-sinme vardır. Türkiye’de küçük yaşlardan itibaren özellikle kız çocukları olmak üzere tüm çocukların cinsel istismar ile ilgili bilgilendirilmesi ve böyle bir istismara uğradıklarında bunu bildirebilecekleri merkezlerin oluşturulması önemlidir.

KAYNAKLAR

1. Çeçen AR. Çocuk cinsel istismarı sıklığı, etkileri ve okul temelli önleme yolları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 2007; 4:1-17.
2. Putnam FW Ten-year research update review: child sexual abuse. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 2003; 42:269-278.
3. Horner G. Child sexual abuse: Consequences and implications. *J Pediatr Health Care* 2010; 24:358-364.
4. Finkelhor D. The international epidemiology of child sexual abuse. *Child Abuse Negl* 1994; 18:409-417
5. Bebbington PE, Jonas S, Brugha T, Meltzer H, Jenkins R, Cooper C, et al. Child sexual abuse reported by an English national sample: characteristics and demography. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 2011; 46:255-262.
6. Günçe G. Çocuğun cinsel istismarı. E Konanç, İ Gürkaynak, A Egemen (Derleyen), *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongre Kitabı*, Ankara, Gözde Petro Ofset, 1991, s.125-134.
7. Kellogg N. The evaluation of sexual abuse in children. *Pediatrics* 2005; 25:506-512.
8. Erdoğan A. Pedophilia: clinical features, etiology and treatment. *Current Approaches in Psychiatry* 2010; 2:132-160.
9. Bahalı K, Akçan R, Yolga Tahiroğlu A, Avcı A. Child sexual abuse: Seven years in practice. *J Forensic Sci* 2010; 55:633-636.
10. Tüzün B, Elmas İ, Akkay E. 11-15 Yaş grubu çocuklarda cinsel suçlar. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi* 1998; 5:79-83.
11. Karakaya I, Coşkun A, Ağaoğlu B, Şişmanlar ŞG, Yıldız Ö, Memik ÇN, ve ark. Cinsel istismara maruz kaldığı bildirilen olguların ruhsal değerlendirme sonuçları. *Adli Tıp Bülteni* 2006; 11: 53-59.
12. Erdoğan A, Tufan E, Karaman MG, Atabek MS, Koparan C, Özdemir E, et al. Türkiye’nin dört farklı bölgesinde çocuk ve ergenlere cinsel tacizde bulunan kişilerin karakteristik özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2011; 12:55-61.
13. Anderson J, Martin J, Mullen P, Romans S, Herbstein P. Prevalence of childhood sexual experiences in a community sample of women. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 1993; 32:911-919.
14. Cohen LJ, Galyenker II. Clinical features of pedophilia and implications for treatment. *J Psychiatr Pract* 2002; 8:276-289.
15. Snyder HN. Sexual Assault of Young Children as Reported to Law Enforcement: Victim, Incident, and Offender Characteristics. Washington, DC, US Department of Justice, Bureau of Justice Statistics; 2000. Publication NCJ 182990.
16. Murray JB. Psychological profile of pedophiles and child molesters. *J Psychol* 2000; 134:211-224.
17. İzmir Tabip Odası. Çocuk Hakları Çalışma Günleri Raporu. Yayınlanmamış Rapor, İzmir, 1997.
18. Finkelhor D. Epidemiological factors in the clinical identification of child sexual abuse. *Child Abuse Negl* 1993; 17:67-70.
19. Vandiver DM, Kercher G. Offender and victim characteristics of registered female sexual offenders in Texas: a proposed typology of female sexual offenders. *Sex Abuse* 2004; 16:121-137.
20. Elliott M, Browne K, Kilcoyne J. Child sexual abuse prevention: what offenders tell us. *Child Abuse Negl* 1995; 19:579-594.
21. Bagley C. The prevalence and mental health sequels of child sexual abuse in a community sample of women aged 18 to 27. *Can J Commun Ment Health*. Spring 1991; 10:103-116.
22. Bagley C, Wood M, Young L. Victim to abuser: mental health and behavioral sequels of child sexual abuse in a community survey of young adult males. *Child Abuse Negl* 1994;18:683-697.
23. McConaghy N. Paedophilia: a review of the evidence. *Aust N Z J Psychiatry* 1998; 32:252-265.